

Debat: Begroting Binnenlandse Zaken 2021

Datum: 14 en 15 oktober, Tweede Kamer, 's-Gravenhage

Bijdrage: Jan Middendorp, Tweede Kamerlid VVD

Bewindspersonen: Minister Kajsa Ollongren en Staatssecretaris Raymond Knops

Sterke & Slimme Staat | Een sterke staat moet ook een slimme en een democratisch controleerbare staat zijn. Dat zien we tijdens de coronacrisis meer dan ooit. En voorzitter dat gaat om meer dan geld want samenwerken, kennis en kunde maken vaak het verschil. Het verschil waarmee de dienstverlening van de overheid aan mensen en bedrijven verbeterd kan worden. Waarmee overheidsinnovatie onze samenleving en economie kunnen ondersteunen.

Overheid en Markt | Voorzitter ik weet het uit ervaring. Wie niet groot is moet slim zijn. Of in ieder geval slim samen kunnen werken en diensten in kunnen kopen. De CoronaMelder is snel ontwikkeld en door Eerste en Tweede Kamer gegaan. Dat was, na een slechte start, een goed voorbeeld van open samenwerken. Bij de begrotingsbehandeling 2020 was aangekondigd dat een vergelijking tussen zelf innoveren en ICT-diensten ontwikkelen en samenwerken met of inkopen bij marktleveranciers zou worden gemaakt. Wat zijn van die vergelijking de conclusies?

Europa gaat digitaal | In Europa is data als 5e pijler aan de interne markt voor goederen, mensen, kapitaal en diensten toegevoegd. Hoe belangrijk goede overheidsdienstverlening en uitvoering van beleid is hebben we ook gezien de afgelopen maanden tijdens coronasteunoperaties. Er wordt nu naar de kwaliteit van de overheidsdienstverlening door zowel Kamer als kabinet onderzoek gedaan. Weet dat de Europese Commissie werkt aan plannen die grote consequenties kunnen hebben voor de instellingen als het SVB en UWV. EU plannen voor een *Single Digital Gateway* zullen de overheidsdienstverlening en dus Nederlandse burgers en ondernemers direct raken. Graag een reactie: wat is de inzet van het kabinet?

Cloud- en Datadiensten | Bij overheidsinnovatie en de ontwikkeling van Rijksbrede ICT infrastructuur zoals Online Identiteit zie ik te vaak dat de verbinding tussen delen van de overheid of uitvoeringsorganisaties niet goed genoeg loopt. Het ontwikkelen van cloud- en

datadiensten zijn een enorme kans. Maar het ministerie moet niet alles zelf en voor zichzelf gaan doen. Om Cloud- en Datadiensten te ontwikkelen moet in overleg gegaan worden met gebruikers en bestaande kennis en infrastructuur worden ingezet. Zoals de infrastructuur bij Defensie over cyberveiligheid en de kennis over data en databeheer bij CBS. Het kabinet moet ook buiten de overheid aan de slag: bij marktpartijen en in Europa. Het mag met de cloud- en datastrategie niet zo lopen als met Algoritmen/kunstmatige intelligentie. Daarover heeft de VVD, halverwege deze kabinetsperiode voorstellen gedaan om “menselijke grip op algoritmen” te krijgen, maar daar is te lang gewacht op voorstellen uit de EU. Bij cloud- en datadiensten geldt net als bij algoritmen / Kunstmatige intelligentie dat het een enorme kans is om de overheidsdienstverlening te versterken en de private sector te helpen innoveren. Hoe meer de Nederlandse overheid nu doet hoe sterker de Nederlandse positie in het EU cloud- en dataproject Gaia-X straks. Graag een reactie van het kabinet.

Verkiezingen 2021 - Online Campagnes | Voorzitter, ik zei dat een slimme staat ook een democratische controleerbare staat moet zijn. Nederland moet zelf de integriteit van onze verkiezingen en grondrechten, zoals de vrijheid van meningsuiting waarborgen. Ook online. De minister is druk met de fysieke kant van de verkiezingen maar ze moet minstens zo hard werken om te zorgen dat de digitale kant van de verkiezingen maart 17 volgend jaar eerlijk en veilig verloopt. We moeten niet naïef zijn: ook in Nederland kunnen binnen of buitenlandse kwaadwillenden zich mengen in onze verkiezingen. Wat wordt er gedaan tegen hacken van politici zoals in Duitsland gebeurd is? Wat wordt er gedaan om te voorkomen we dat kwaadwillenden sociale media tijdens verkiezingen misbruiken? Waarom zijn er nog steeds geen regels over archieven voor politieke advertenties op online platformen/media? Om transparant te maken wat *social media* platformen doen om de financiers van politieke advertenties te verifiëren? Een heel ander maar toch ook cruciaal punt is het digitaal hulpmiddel voor de berekening van de verkiezingsuitslag. Er zou een nieuw systeem komen, maar er is voor gekozen het bestaande systeem te verbeteren. Waarom? Is het nu voor verkiezingen maart volgend jaar goed geregeld? We mogen op 18 maart, de dag na de verkiezingen, niet wakker worden met de vraag wat is er gebeurd in de digitale wereld? De minister verwijst ook naar de Europese Commissie voor regulering op dit punt maar Nederland moet zelf aan de slag. De motie Middendorp / Asscher is ingediend om dit voor

de verkiezingen te regelen zonder onze vrijheid van meningsuiting in Nederland te beknotten of afhankelijk te worden van grote techbedrijven of de Europese Unie.

Gemeenten | Voorzitter lokale en regionale bestuurders in gemeenten en provincies zijn elke dag keihard aan de slag in gemeenten en provincies voor hun inwoners. De coronacrisis raakt onze hele samenleving, ook onze gemeenten en hun financiële positie. Dat geldt helaas ook voor de financiën van sommige gemeenten. We moeten voorkomen dat Rijk en gemeenten tegenover elkaar komen staan. Daar moeten we samen aan werken. We moeten ook voorkomen dat om de coronacrisis op te vangen de lokale lasten voor burgers en ondernemingen enorm verhoogt gaan worden. Wil de minister toezeggen met de VNG en andere betrokkenen in gesprek te gaan om te kijken wat er gedaan kan worden om, daar waar problemen zijn, de gemeentefinanciën op orde te helpen krijgen zonder de lokale lasten enorm te verhogen? Er is al extra geld beschikbaar gesteld door het kabinet aan gemeenten om de coronacrisis op te vangen. Zijn daar afspraken met de gemeenten over gemaakt, bijvoorbeeld over financieel management of de lokale lasten? De minister komt eind van dit jaar met voorstellen voor het gemeentefonds. Daarbij zijn vereenvoudiging, stabiliteit en meer transparantie cruciaal en zal de VVD scherp letten op de verdeling tussen grote, middelgrote en kleine gemeenten.

Agentschappen | Ik heb het gehad over de samenwerking met bestuurslagen zoals de Europese Unie en gemeenten. Agentschappen zijn vaak nog niet de dragers van de slimme overheid die midden in de samenleving staan, zoals de VVD dat wil. Dat geldt voor het Rijksvastgoedbedrijf. Het is vanuit de Kamer lastig om grip te krijgen op het Rijksvastgoedbedrijf in projecten als de renovatie van het Binnenhof maar ook bij de verkoop en bezuinigingsprogramma's van het Rijksvastgoedbedrijf. Ook een relatief nieuwe organisatie als de RijksICTuitvoerder Logius is een minder open organisatie dan zou moeten. Graag een reactie van de minister ook over de opmerkingen van Rekenkamer hierover.

Digitale overheid die werkt | Bij een sterke staat hoort een digitale overheid die werkt. Bij de laatste BZK begroting van dit kabinet is het goed te constateren dat enkele van de voorstellen die de VVD hierover in 2018 heeft gedaan zijn doorgevoerd. De minister heeft helaas niet de laatste stap gezet in het kopiëren van de werkwijze van het ministerie van

financiën bij BZK VZ. En toch zijn er in het rijksbreed coördineren van financiën en ICT overeenkomsten. Dat dat consequenties heeft voor de comptabiliteitswet wil ik geloven maar ik wil de minister vragen daar nog eens op te reflecteren.

Mensen | Voorzitter, ik heb het al gezegd uiteindelijk gaat het altijd om mensen. Mensen die bij de overheid willen werken. Ook mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Het aannemen daarvan zijn afspraken over maar lijkt de rijksoverheid ook dit jaar weer minder goed te hebben gedaan dan bedrijven die dezelfde afspraken hebben. Wat is de inzet van de minister om dat in 2021 beter te gaan doen? Tijdens de coronacrisis hebben we weer gemerkt dat ICTers vaak een vitaal beroep hebben. De vraag naar ICT-personeel neemt toe. Zijn de arbeidsvoorwaarden in de publieke sector nog werkbaar om ICTers aan te nemen? De overheid heeft een groot voordeel in de slag om talent. Zij biedt projecten waar ICT-vakmensen alleen maar van kunnen dromen in bedrijfsleven. Daar moet de minister gebruik van maken.

Contact | Door de coronacrisis krijgt veel, waar we met dit kabinet 4 jaar lang over spraken, momentum. Ik heb altijd gezegd dat wat tussen overheid en Nederlanders fysiek gaat ook digitaal moet kunnen. Toepassingen zoals Mijnoverheid.nl en de belastingdienst werken alleen als het op een voor mensen begrijpelijk wijze gebeurt. Tegelijkertijd blijft er veel aandacht nodig om te zorgen dat mensen die niet digitaal meekunnen toegang tot de overheid houden.

Niet Hoeveel maar Hoe | “Hoeveel” is belangrijk maar “hoe” we belastinggeld uitgeven is net zo belangrijk. Een sterke en slimme overheid is goed georganiseerd, werkt open en werkt samen met anderen ook buiten de overheid en buiten Nederland. Het gaat niet om zelf zoveel mogelijk nieuwe systemen bouwen of zoveel mogelijk nieuwe beleidsvisies. Het moet gaan om betere overheidsdienstverlening en overheidsinnovatie die bijdraagt aan een veiliger en sterke Nederland. Dat kan met een sterke en slimme overheid en dat is tijdens deze coronacrisis meer dan ooit nodig.

Twitter: @Jan_Middendorp | Facebook: JanMiddendorpVVD

NB: de spreektekst kan afwijken van de gesproken tekst tijdens het debat